

'Qualsevol nit pot so

El 1975 podien passar moltes coses, fins i tot que un disc anunciara que qualsevol nit podia sortir el sol, un títol que els desxifradors més *engagées* podien traduir com un missatge alliberador de la nit franquista i els esperits mes anàrquics com un bon eslògan post-maig 68 per a retolar una paret. Si a l'exterior la guerra del Vietnam va posar finalment un punt i final, a l'interior, el franquisme i el seu patriarcat es resistien a passar la pàgina. La cançó vivia el seu regnat entre "purs" i "impurs" mentre al voltant de la sala Zeleste de Barcelona comencen a aglutinar-se una sèrie de músics, en un *melting pot* generós, que dona cabuda a propostes de rock amb arrels autòctones, jazz i música llatina, músiques d'aire mediterrani, etc. Amb el segell Zeleste-Edigsa han eixit dos àlbums que han tingut una bona acollida, *Diumenge*, de la Companyia Elèctrica Dharma, i *Salsa catalana*, de l'Orquestra Mirasol. Però va a ser el tercer disc de la sèrie el que cristal·litza tot aquell moviment que s'ha anat covant a la ciutat, entre l'*underground* local i el progressisme sonor, una nova generació musical que intenta marcar distàncies respecte a la cançó d'autor dominant. El disc es titula *Qualsevol nit pot sortir el sol* i suposa el retorn de Jaume Sisa al món musical després d'un període de silenci. Víctor Jou, en aquell moment ànima i cor de Zeleste, es troba entre els participants d'aquella producció històrica. "Recordo que per convèncer el director d'Edigsa, Claudi Martí, prepararen a Zeleste una actuació de Sisa. Els arquitectes Dani Freixa i Pere Riera s'encarregaren dels decorats i Mario Gas va realitzar la il·luminació. Era un decorat molt líric, molt poètic, tot pintat de blanc, amb papallones que descendien del sostre. A l'escenari hi havia un doble de Sisa retallat de fusta". La *mise en scène* orquestrada per Jou va funcionar i Edigsa es va decidir a realitzar aquell disc d'un músic amb fama de *freak*. Des de 1971 Sisa no havia realitzat cap disc en solitari, tot i que havia participat en altres experiències musicals com *Miniatura* i *Música Dispersa*. Fins i tot havia abandonat l'escena desmoralit-

Vint anys després de la seua publicació 'Qualsevol nit pot sortir el sol' continua essent una de les obres més creatives, suggerents i poètiques de la música catalana.

Un àlbum creat per un autor que es pot considerar com a "desaparegut", Jaume Sisa.

zat per a treballar, entre altres oficis, en una agència d'assegurances, venedor de llibres i televisors a domicili, col·lidor de fruita a Lleida, o fer de hippy a Amsterdam. Gràcies a Víctor Jou torna a la música presentant-se a la Zeleste, una sala acabada d'inaugurar. Claudi Martí, avui director d'Audivis, recorda els seus dubtes davant de *Qualsevol nit pot sortir el sol*. "El meu escepticisme no es referia tant a les cançons com a la figura com a artista de Sisa, que en aquells moments tenia una presència molt marginal. Jo tenia un compromís com a director d'Edigsa i Sisa com artista no m'oferia seguretat, però després de l'audiència a la Zeleste, vaig apostar pel disc. Iestic content de no haver-me equivocat". Si *Qualsevol nit pot sortir el sol* va assenyalar una abrupció musical en el panorama discogràfic català -i estatal-, uns anys abans un altre disc, *Diòptria*, de Pau Riba, es convertia en una altra obra insígnia estètica de la música pop. Un disc que va passar per una sèrie d'avatars i problemes de censura que feren que tinguera una edició un tant anòmala. "Jo crec -diu Pau Riba- que estàvem en estat de gràcia. Sisa i jo quan fem aquests dos discs ens trobem en una espècie d'estat de gràcia creatiu. Però no hem d'oblidar que el merit és col·lectiu, aquells discs tingueren ressò gràcies a una societat que ens va donar suport i que era prou potent". Malgrat les seues diferents trajectòries en els últims anys, els noms de Riba i Sisa formen un duet inseparable a l'hora de parlar del rock-pop català i de la seua projecció. No és estrany que amb motiu de la celebració dels 25 anys de *Diòptria*, Pau Riba pensara en un retorn del "desaparegut" Jaume Sisa, un projecte que finalment no es va dur a terme per problemes econòmics; frustrat com en aquella ocasió que vulgueren presentar *Diòptria* al Palau de la Música i els directius de l'entitat s'hi negaren per por dels seguidors del cantant pensant-se que podien ser uns *hooligans avant la lettre*. Una prohibició que fou contestada amb una caixa d'orquídies que contenia una botifarra catalana embolicada amb una senyera.

tir el sol' fa vint anys

Un himne generacional. El disc s'edita al maig de 1975 i és rebut amb excel·lents crítiques que sorprenen els seus promotors. Vázquez Montalbán a *Tele-eXpress*, entre altres floretes, defineix el cantant com "el poeta de la individualitat desarmada". Unes setmanes abans, Sisa i Víctor Jou han desembarcat a la capital madrilenya, al Teatre Monumental, acompanyats de l'Orquestra Mirasol. El concert és tot un èxit i crítica i públic es rendeixen davant del cantant de Zeleste. El recital assoleix el seu punt màgic amb la interpretació de

"Qualsevol nit pot sortir el sol", mentre comencen a desfilar per la festa tots els invitats: Blancaneus, els Tres Porquets, Snoopy i el seu secretari Emili, Simbad i Gulliver, Donya Urraca i Carpanta... Entre els assistents d'aquella nit hi ha el crític musical Carlos Tena, que des dels micròfons de Radio Nacional dona oxigen i cobertura a la música popular del país. "L'aparició de *Qualsevol nit...* va ser tota una sorpresa perquè trencava amb els esquemes musicals existents en aquell moment. Sisa i Riba apareixien com els iconoclastes de la cançó i les cançons de *Qualsevol nit...* tenien frescor, originalitat, uns textos excel·lents i creatius que a més es desmarcaven de les cançons de cantautor d'un Raimon o un Llach". Vint anys després Tena reconeix l'empremta del cantautor galàctic en altres grups i cantants que sorgiren després: "Jo crec que la bandera d'aquell esperit musical va ser recollida després per veus tan diferents com les de Vainica Doble, Fernando el Zurdo de La Mode o el mateix Kiko Veneno." Un altre dels presents en aquell recital madrileny és el cantant, periodista i escriptor Moncho Alpuente, que en aquella època realitza un programa musical a TVE. "Recorde molt aquell disc perquè crec que vaig ser el culpable que s'escoltara per primera i última vegada en televisió. En aquell moment jo presentava un programa que es deia *Mundo Pop* i invitava Sisa al programa. Va ser molt divertit perquè a Sisa li va tocar compartir estudi amb Georgie Dann i les seues go-gos, i tot era una miqueta surrealista, com les seues cançons. 'Qualsevol nit pot sortir el sol' va ser una cançó que em va colpir moltíssim perquè reivindicava el tebeo, el món del còmic, i al cap i a la fi, parlava de la nostra infan-

Fa una nit clara i tranquil·la. Hi ha la lluna que fa llum
els convidats van arribant i van omplint tota la casa
de colors i de perfums.
Heus ací a Blancaneus, en Pulgarcito, els Tres Poquets,
el gos Snoopy i el seu secretari Emili, i en Simbad
i l'Alí Babà i en Gulliver.
Benvinguts! Passeu, passeu.
De les tristoros en farem fum. A casa meua és casa vostra
si és que hi ha cases d'algú.
Hola Jaimito! Donya Urraca! En Carpanta i Barba Azul,
Frankenstein i l'Home Llop, el Comte Dràcula i Tarzan,
la mona Chita i Peter Pan.
La senyoreta Marieta de l'ull viu ve amb un soldat.
Els reis d'Orient, Papá Noel, el Pato Donald i en Pasqual,
la Pepa Maca i Superman.
Benvinguts! Passeu, passeu.
De les tristoros en farem fum. A casa meua és casa vostra
si és que hi ha cases d'algú.
Bona nit Senyor King Kong, senyor Astèrix i en Taxi Key,
Roberto Alcázar i Pedrín, l'home del sac i en Patufet,
senyor Charlot, senyor Obèlix.
En Pinotxo ve amb la Monyos agafada del bracet,
hi ha la dona que ven globus, la família Ulises i el Capitán Trueno amb patinet.
Benvinguts! Passeu, passeu.
De les tristoros en farem fum. A casa meua és casa vostra
si és que hi ha cases d'algú.
A les dotze han arribat la fada i Ventafocs,
en Tom i Jerry, la bruixa Calixta, Bambi i Moby Dick,
i l'emperatriu Sissi.
Mortadelo i Filemón i Guillem Brown, i Guillem Teli.
La Caputxeta vermelleta, el Llop Ferotge, el Caganer,
en Cocoliso i en Popei.
Benvinguts! Passeu, passeu.
Ara ja no hi falta ningú o potser sí, jo me n'adono
que tan sols hi faltes tu.
També pots venir si vols.
T'esperem, hi ha lloc per a tots. El temps no compta ni l'espai.
Qualsevol nit pot sortir el sol.

Jaume Sisa: Va ser una època daurada, ho tenia tot i no em feia mal res

Aquesta entrevista ha estat possible gràcies a Ricardo Solfa, que ha fet d'intermediari entre el cantant i EL TEMPS, ja que com tothom sap, Jaume Sisa viu retirat i aliè a tot el que significa el món musical, una actitud que sembla que per ara no té intenció de canviar.

—Qualsevol nit pot sortir el sol *era un disc de cantautor, post-cantautor o senzillament transcantautor?*

—És un disc fet amb molta il·lusió i amb moltes ganes de dir coses. Fet per algú que té moltes coses a dir i molta necessitat d'expressar-les. Algú molt jove i amb molta energia. Energia, entusiasme i ganes de canviar el món. Un cantautor que aspira a tot i no es conforma amb res.

—*Quan vostè realitza aquell disc, era encara hippy, progrè desencantat o el pelut del barri?*

—Encara era el pelut del barri, però també bastant hippy. En aquells anys això era natural per mi. Una barreja entre hippy urbà, progrè enrotllat, compromès amb la contracultura i noi del barri universal.

—*S'imaginava que vint anys després el seu disc seria catalogat com a obra de "culte"?*

—Hi ha coses que s'aprenen ben aviat. Una és que les obres, per poca acollida que tinguin per part dels altres, deixen de ser teves i passen a formar part d'una mena de patrimoni col·lectiu sobre el qual l'autor decideix ben poc. En aquest sentit m'agrada —i no ho puc negar— que es recordin les meves cançons encara que siguin de culte i no pas per un públic tan majoritari com en altre temps hauria esperat.

—*Enyor alguna cosa en especial de l'època de Zeleste?*

—Va ser una època daurada. Barcelona era una ciutat oberta, i Zeleste, l'ambaixada del Paradís i a mi no em feia mal res. Era feliç i ho tenia tot. De vegades hi penso, però la vida és canviar i l'enyorança també pot ser del futur o d'un temps indefinit.

—*"Qualsevol nit pot sortir el sol" era un títol per a un grafiti, una metàfora franquista o un eslògan de l'estiu nòrdic?*

—Mai no he sapigut explicar què vol

ARXIU

"Em sembla que no tornaré a cantar mai més en públic."

dir. No ho sé. Jo sóc l'autor, però res més. Tampoc recordo com se'm va acudir. Com un pescador en el mar de l'inconscient. Tires la canya i aviam què hi pesques.

—*Diu que Jaume Sisa viu retirat en una residència per a la tercera edat de la Generalitat de Catalunya.*

—Sí, visc aquí a la residència "Les flors de Maig", al Maresme, iestic bé. Puc entrar i sortir quan vull i ningú m'empenya. Jugo al dòmino, fumo farries i no tinc compromisos de cap classe. Em dedico a estudiar la manera de viure sense necessitat d'haver de fer res i viure a gust així.

—*Es cert que volia commemorar els vint anys del disc en un concert al Palau de Sant Jordi amb l'Escolania de Montserrat?*

—Si Catalunya existeix, sóc prou egòlatra i vanitós per haver tret la conclusió que em deu un homenatge. Si no existeix, que és el que sospito, aleshores jo només tinc importància per allò que no sóc i aquesta idea és molt difícil de suportar. Tant per Catalunya com per mi.

—*S'han passat la vida etiquetant-lo d'iconoclasta, és el pitjor que l'han dit?*

—Vull morir en pau. Un jove és rebel encara que no vulgui. El pitjor que et poden dir a la vida és que no t'estimen.

—*Li agradaria veure el seu nom retolant algun carrer de Poble Sec?*

—No m'ho creuria. El Poble Sec és la meva pàtria. Ho és tot per mi. És el mite, la utopia, el paradís, la mare. Com

puc aspirar jo, un pobre cantautor galàctic a ésser la pàtria, el mite, la mare?

—*Per cert, vostè que era veí d'Olivella, el seu cor és culé?*

—Jugàvem a pilota al carrer. En aquells anys hi havia molts pocs cotxes. El carrer era nostre. L'Olivella passava per allí, vivia allí, al carrer, i de vegades ens feia un xut. Era massa. Culé i sentimental fins la mort.

—*Si avui cantara Jaume Sisa, què cantaria?*

—Em sembla que no tornaré a cantar mai més en públic. Em vaig retirar perquè ja no tenia res a dir. I avui continuo sense tenir res a dir. Però, com deia Machado, la vida és llarga i l'art és curt, o a la inversa, i tampoc no importa. No sé què cantaria si hi tornés; suposo que el mateix que he cantat sempre: altres mons, altres cels... potser una mica d'alegre malenconia, no ho sé.

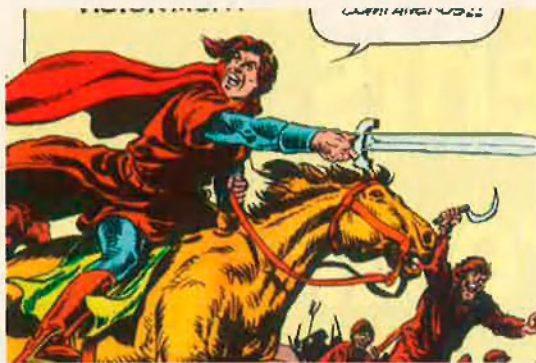
—*Còm va conèixer Ricardo Solfa?*

—Aquest home era vocalista d'una orquestra de ball. Vaig coincidir en una Festa Major i em van sorprendre les seves maneres i el seu estil heterodox dins de la tradició de la música convencional. Justament acabàvem de fundar la Plateria i li vaig proposar que vingués de cantant una temporada. Va acceptar, encara que amb algunes reserves i va venir als primers *bolos* de l'orquestra. Ell ens veia com uns peluts irreverents i devots alhora. Això és el que li agradava de nosaltres.

C. G.

tesa a través d'aquells personatges. Tot i que semblava una cançó nostàlgica, tenia una increïble força pop, una cançó que posava un pont entre la nostàlgia i la contracultura." El mateix cantant s'encarrega d'interpretar el significat de la seua cançó en una entrevista de l'època: "Es una cançó que traspua. Traspua humitat, llagrimetes pel temps que se'n va anar, per la infància que no tornarà, per la innocència perduda. Es tractava de posar junts uns personatges que estimaves amb d'altres que odiaves, però que tots junts formaven part de la unitat indestructible del món. La tornada era un proverbi afortunat per a poder mantenir-los tots junts sense que tremolés el món, sense que tu et vinguessis avall." En la mateixa entrevista el cantant fa una declaració de principis sobre les seues relacions amb el món musical i la professió: "Jo vull ser una estrella, un cantant famós, però per ara no sé renunciar a la meua vida quotidiana. M'agradaria ser precisament una estrella del món quotidià, una cosa que no sé explicar ben bé, però que de vegades sóc capaç d'intuir d'una manera diàfana. Seria com els poemes de Joan Brossa, que aparentment no diuen res, són retrats, fotografies de la vida. Per mi l'obra de teatre ideal seria això, sortir a l'escenari, seure en

unes cadires, no fer res, i a veure què passa... Però desgraciadament això ràpidament és qualificat de teatre de l'absurd, de provocació, i altres històries. I no és això, no és res." A l'estiu d'aquell any se celebra per primera vegada el Canet-Rock, un festival que pretén emular els festivals de música pop que se celebren per altres latituds. El festival és promogut per les productores Zeleste i Pebrots i es presenta sota l'epígraf de "12 hores de música i follia". Per culpa d'unes declaracions "polítiques" a la revista *Fotogramas*, Sisa veu prohibida la seua actuació i cau del cartell del festival. En un moment de la nit, pels altaveus sona "Qualsevol nit pot sortir el sol", vint mil persones comencen a corejar-la. Per Rafael Moll, músic i productor, i en aquell moment lligat a Zeleste, allò va ser el senyal que el disc havia calat en la gent. La clau del disc és que Sisa va sintonitzar amb les sensacions noves de la gent, una gent que a més de voler un canvi polític, tenia un altre tarannà filosòfic, vital. Una de les originalitats del disc penso que va ser el plantejament musical diferent per a cada cançó. No hi havia unitat d'estil, cada cançó era com un univers". Moll, que va participar activament en la realització, faria en aquest disc una de les seues últimes col·labora-

cions com a músic. "Crec que vaig tocar l'oboè en el tema 'Germa d'aire' com a comiat musical i després vaig dedicar-me a la producció i management. L'èxit de *Qualsevol nit pot...* va ser inesperat per a tots, sobretot perquè Sisa, com a artista, venia d'un passat molt fosc i la casa de discos no confiava en ell." En aquests moments Moll es troba enfeinat en la producció d'un doble àlbum de Serrat que recollirà algunes de les cançons més significati-

ves de la nova cançó entre 1961 i 1975. Hi ha previstos entre altres temes, "D'un temps, d'un país" de Raimon, "No trobaràs la mar" de Maria del Mar Bonet o "El setè cel" de Jaume Sisa, una de les cançons més reeixides de *Qualsevol nit...*

Una obra mestra. Per Víctor Jou, una de les claus de l'èxit era que tot el disc és una obra molt acurada: "Musicalment és molt ric, i molt sorprenent. S'escapava de la música de cantautor que en aquell moment imperava en la cançó. Estava dirigida a un altre públic potser amb més sensibilitat. No sé el que es va arribar a vendre però eren unes xifres significatives per a l'època si pensem que la publicitat era inexistente i la promoció quasi no existia. Sí que podem parlar d'una obra mestra, i més que un himne d'una generació penso que pot servir per a qualsevol generació. Penso que en el disc reflecteix també l'esperit d'una època, i això pot servir per altres discs que es van fer en aquell moment, com els de la Dharma, la Mirasol Colores, la Rondalla de la Costa, etc., on no hi havia la pressió que hi ha ara per part de les cases sobre els artistes i el producte." Claudi Martí, l'home que va fer possible que les cançons de Sisa es transformaren en vinil, assenyala com a claus del disc "una estètica renovadora, i per altra banda la forta personalitat de Sisa. I també una bellesa inqüestionable en alguns dels temes del disc, que han quedat ja com a clàssics de la cançó en català". Per Pau Riba, tant *Diòptria* com *Qualsevol nit pot sortir el sol* marquen respecte a la cançó "dues estètiques diferents i oposades. Ells formaven part de la cançó i la cançó era una arma política contra el franquisme. Ells se sentien hereus i deutors de la cançó francesa. Per nosaltres el franquisme era un accident, allò que ens preocupava era el feixisme que imperava en tot el món. Nosaltres vam obrir-nos a altres estètiques i estils." Amb motiu de l'efemèride musical, PDI publicarà un doble disc compacte amb una selecció de l'obra del "transfigurat" Jaume Sisa, de "L'home dibuixat" a *Transcantautor*. **Carles Gàmez**

